

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՕՐՀՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՆԴԱԿԸ
ՀՆԴԿԱՀԱՅ ՆՎԻՐԱՏՈՒՆԵՐԻՆ**

**ԳԵՌՐԳ ԵԱՌԱՑ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ, ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲ
ՏԵԱՌՆ ԵՒ ԿԱՄՕԻՆ ԱԶԳԻՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ
ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ԵԱՑՐԱԳՈՅՆ
ՊԱՏՐԻԱՐԻ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵՏԱՐ ԱՐՈՌՈՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՍՐՐՈՑ
ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱՆԵՒ**

ՀՆԴԿԱՀԱՅ ՍԻՐԵԼԻ ԺՈՂՈՎՐԵԱՆ ՄԵՐՈՒՄ, ՀԱՐԱԶԱՏԻ ՄԱՅՐ ԱՌՈՌՈՑ
ՍՐՐՈՑ ԷԶՄԻԱՆԵՒ ԵՒ ԲԱՐԵՊԱՇՏ ՆՈՒՐԱՏՈՒ ԶԱՒԱԿԱՑ ՄԵՐՈՑ, Ի ԳԱՀԷՆ
ԱՌԱՔԵԼԱՇԱԽԻՂ ՍՐՐՈՑ ՀՕՐԸ ՄԵՐՈՑ ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՒՈՐԶԻ ԵՒ Ի ԳԱՀԱԿԱԼԷ
ՆՈՐԻՆ ՈՂՋՈՑՆ ՀԱՅՐԱԿԱՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ:

Երկու տարի առաջ, հեղադրյալ չայ Եկեղեցու ավանդության հետևելով,
ձեզ այցելության ուղարկեցինք, որպես հայրապետական պատվիրակ, Սուրբ
Էջմիածնի լավագույն միաբաններից մեկին՝ Գերագույն Հոգևոր Խորհրդի նա-
խագահող անդամ՝ գերաշնորհ տեր Վանան արքեպիսկոպոս Կոստանյանին,
որ ուսումնասիրե ձեր հոգևոր-կրթական կյանքը, հասկանա ձեր կարիքներն
ու վշտերը և մխիթարե ու մխիթարվի ձեզնով և Մեզ զեկուցանե ի տնօրինու-
թյուն:

Հանությանը լսեցինք ձեր եկեղեցական-կրոնական կյանքի և պահանջ-
ների, ձեր ազգային-կրոնական կրթության ու դաստիարակության, ինչպես
նաև ձեր ընտանեկան և տնտեսական վիճակի մասին:

Մեր պատվիրակը զեկուցեց նաև, որ դուք տեղում իր կատարած բոլոր
ձեռնարկներին աջակից ու գործակից եք եղել և նպաստել նոցա կենսագործ-
ման, օրհնում եք ձեզ և հորդորում այդպես լինել նաև ապագայում:

Մեր պատվիրակի զեկուցումներն ու ձեր ներկա գործերը առիթ են ըն-
ծալում Մեզ վերհիշելու հնդկահայերի՝ ձեր նախնայաց մեծագործությանը ու
փառավոր անցյալի մասին:

Հնդկահայությունը՝ 17-րդ դարու վերջին քառորդից մինչև 19-րդ դարու
առաջին քառորդը, վաճառականական ասպարեզում մեծ հաջողություն ունե-
ցավ և հարստացավ ու՝ թե՛ երկրում և թե՛ երկրից դուրս՝ հայ ժողովրդի
կյանքում մեծ դեր կատարեց և իր համար հայ պատմության մեջ որոշ դիրք
ստեղծեց:

Հնդկաստանում հայության մեջ սկիզբ առավ կոլտնտեսական-կրթական
շարժում՝ զգալիորեն անեց հայ դպրոցների թիվը, բացվեց հայ ճեմարան,

գարգացավ մամուլը, զորացավ գրական գործունեությունը և այսպես սկիզբ առավ հեղինակայության մեջ կուլտուրական-կրթական շարժում և զարգացավ: Հեղինակայությունը արտաքին հայության նկատմամբ երկու ուղղությամբ աշխատանք տարավ. մեկ՝ Բրիտանական կրոնի բարոյական վեճի գաղափարները հայ կյանքում կենսագործելու ուղղությամբ, որի ապացույց կարող են հանդիսանալ իբրև նմուշ՝ Ղրիմի ֆաղափներում և Նոր-Նախիջևանում հիշյալ նպատակներով համայնքների անվամբ թողած խոշոր կտակները՝ ծերանոցներ, հիվանդանոցներ, անկելանոցներ, որբանոցներ և նման աստվածահանո հաստատություններ հիմնելու նպատակով՝ արմատացնելու համար Բրիտանական կրոնի և սիրո ու եղբայրության գաղափարները հայ ժողովրդի կյանքում: Այսպիսի կտակներից է Մասեն Բաբաջանի կտակը Նոր-Նախիջևանի համայնքին թողած:

Երկրորդ ուղին ֆաղափական բնույթ ունի. հեղինակայ ժողովուրդը ցանկացել է արտաքին հայության, հատկապես կովկասահայության ֆաղափացիական կյանքը ապահովել և հետզհետե ֆաղափական ինքնուրույն կյանք ստեղծել ռուսաց պետության աջակցությամբ և նորա հովանավորությամբ: Սորա ապացույց են գոյություն ունեցող գրավոր փաստաթղթերը և՛ ռուսաց կայսրներին սիրաշանելու նպատակով՝ նոցա նվիրաբերած թանկարժեք նվերները:

Տասնիներորդ դարից սկսած փոխվեցան Հեղինակայության կյանքի պայմանները և հեղինակայությունը վաճառականական մրցման մեջ տեղի տվավ եվրոպացի վաճառականներին, սակայն քարեթախտաբար, պահպանեց և ցայսօր պահպանել է իր եկեղեցասիրությունը և ազգային-կրոնական ոգին, որ այնքան կարևոր է բարձր կուլտուրա ունեցող ժողովուրդների մեջ ապրողին՝ ձուլման վտանգից զերծ մնալու համար: Հեղինակայությունն այսօր էլ գաղափարով և գործով նույն եկեղեցասերն է և նույն ազգասերն ու հայրենասերը, ինչպես և առաջ: Մոեք Սուրբ Էջմիածնի եկեղեցական թանգարանը և դուք կոնստենթ այնտեղ թանկարժեք շուրջառներ, թագեր, թանկարժեք վարագույրներ, դպիրների և երգչական խմբերի համար մեծաքանակ ժամաշապիկներ, արժեքավոր արծաթ-նսկեզոծ եպիսկոպոսական գավազաններ, արծաթյա մեծ և փոքր աշտանակներ և սկիհներ, բոլորն էլ հեղինակայության նվերներ, որոնք արժեքավոր են ինչպես իրենց որակով, նույնպես նաև հնությունը:

Հեղինակայությունն այսօր էլ արտահայտում է նույն եկեղեցասիրությունը. նա ուղարկել է Սուրբ Էջմիածին բազմաթիվ և բազմատեսակ նվերներ՝ Սուրբ Պատարագի հայրապետական լիակատար զգեստ, Սուրբ Պատարագի մի ֆանի ձեռք եպիսկոպոսական լիակատար զգեստներ, հայրապետական և եպիսկոպոսական արծաթ-նսկեզոծ գավազաններ և այլն, որպեսզի հայության կենտրոնական մեծագույն սրբավայրը պահպանե իրեն հատուկ վայելույթ տեսքը, հմայքն ու խորհրդավորությունը:

Հեղինակայությունը աշխարհի այս չափազանց լարված վիճակի մեջ անգամ չի մոռացել Հայոց Հայրապետին և՛ նորա 80-ամյա հորեյանական հանդեսի տոնակատարության առթիվ՝ նվիրաբերել է ոսկե թանկարժեք ժամացույց մակագրությամբ, որ անշուշտ կլինի մեայուն հիշատակ գալիք սերունդների համար և հուշարար՝ հեղինակայ ժողովրդի ազգային-կրոնական ջերմ զգացմունքների և ապրումների:

Նվիրատուներն են՝ 1. Հայրապետական ոսկե ժամացույցը, հայրապետական և եպիսկոպոսական արծաթ-նսկեզոծ գավազաններն ու մնացյալ զգեստները նվիրել է Կալկաթայի բարեպաշտ և հայրենասեր հայությունը: 2. Սուրբ

Պատարագի հայրապետական լիակատար զգեստը բնծայաբերել են պ. Հակոբջան և տ. Ֆրիտա հաշտության բարեպաշտ ամուսինները: 3. Սուրբ Պատարագի եպիսկոպոսական լիակատար զգեստ՝ գերաշնորհ տեր Վահան արքեպիսկոպոսի անունով նվիրաբերել է պ. Պետրոս Ալեքսանյանը: 4. Սուրբ Պատարագի եպիսկոպոսական մի ձեռք զգեստ նվիրաբերել է պ. Ղազար Մկրտչյանը: 5. Սուրբ Պատարագի եպիսկոպոսական մի ձեռք լիակատար զգեստ նվիրաբերել է շնորհաշուք տիկին Մարիամ Բաղդասարյանը: 6. Սուրբ Պատարագի եպիսկոպոսական լիակատար մի ձեռք զգեստ նվիրաբերել է շնորհաշուք տիկին Արգարյանը ի հիշատակ իր ամուսնու՝ հանգուցյալ Հայկ Արգարյանի:

Վերոհիշյալ փաստական տվյալները Մեզ վերա բարոյական պարտք են դնում օրհնելու հայության սիրելի դարձած հեղիահայ պատմական և պատվական ժողովուրդը: Օրհնյալ լինի մշտապես Տիրոջ հովանին որոնող մեր պատվական հեղիահայ ժողովուրդը, մաղթենք կենսատու Փրկչին, որ իր հովանու ներքո առնեն նորան, վառ պահեն նորա եկեղեցասեր և ազգասեր ոգին և ազատ պահեն ամեն փորձանքներից:

Օրհնյալ լինեն վերևում հիշատակված հայրապետական և եպիսկոպոսական Սուրբ Պատարագի զգեստները բնծայաբերող հիւր ընկերացիները: Մաղթենք մաղթասեր Փրկչին, որ իր հովանի Աշը տարածեն հիշյալ նվիրատուների վերա, պահպանեն նոցա բնատանիք բարօր վիճակի մեջ, պարգևեն նոցա անշատություն և գործերին հաջողություն:

Օրհնյալ լինի Կալկաթայի Սուրբ Նազարեթ հայոց եկեղեցու շնորհաբեր և գործունյա հոգաբարձությունը: Մաղթենք, որ Բարձրալը պահպանեն նոցա կյանքը, գորացնեն նոցա եռանդը և անմար պահեն նոցա սերը դեպի Մայր Աթոռն ու Հայրենիքը: Օրհնյալ լինի նաև Մեր հայրապետական պատվիրակ՝ գերաշնորհ տեր Վահան արքեպիսկոպոսը: աղոթեցեք Ամենակալին, որ առողջություն և արեւշատություն շնորհեն նորան, որպեսզի ի վիճակի լինի նաև հետայսորիկ այցելելու Մեր սիրելի վտարանդի ժողովրդին, մխիթարելու և նորա հոգևոր-կրթական կարիքները հոգալու, ողջամբ վերադառնալու և հանդես պահելու ի պարգևերն հանդիսանալու:

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ
ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուա կոնդակս ի 10-ն յունիսի

1952 Փրկչական ամի

և ի տումարիս Հայոց ՌՆԱ,

յուրերորդ ամի Հայրապետության Մեռոյ,

ի վառա Սրբոյ էջմիածնի:

